

Izhaja
1. in 15. dne
vsakega meseca.

Rokopisi
ne vračajo se.

ZORA

Stoji na leto:
redoma
po 4 forinte,
izjemoma
po 3 forinte.

ČASOPIS ZABAVI I PODUKU.

Pregled. Poezije: Materni glasovi. Jezdečeva jutranja pesen. — Ura. — Ženska pisma prijatelju. — Daktilus. — Nikolaj Aleksjevič Kirjejev. — Misli o duševnem napredku Slovencev. — O hitrosti svitlobe in načinu njenega razširjenja. — Šekspirov Trgovec beneški. — Razgovori. — Listnica. —

Materni glasovi.

VIII.

V naročjuujem, nežno se igraje,
Si k spanju mirnemu nagnil glavó,
Tihota blaga vzglavje ti obdaje,
Le čuvstva moja govore glasno.

Oj spavaj, dete, cvetka najkrasnejša
V vrtičku sredi mojega srca!
Jaz vedno sem in bom najmarljivejša
Ti vrtnarica tvojeja svetá.

Ti ne umeš, ne moreš še umeti,
Kakó besed je mojih čut globók,
A jaz ljubezen vso ti razodeti
Le smem, doklér neveden si otrók.

Zató brez mére to ljubezen sveto
Uživam in razlívam jo črez te;
Kar bo v poznejših letih meni vzeto,
Zdaj nadomestovati će srcé.

Ti pa odmev, moj sin, ljubezni moje
V teh pesnih revnih našel boš samó,
Naj matere spominjajo te tvoje,
Ko več je mej živečimi ne bo!

P. D.-Pajkova.

Jezdečeva jutranja pesen.

Jutra žar,
V rano smrt mi svetíš mar? —
Skoro trombe glas zapoje,
Skoro bo življenje svoje
Mnogi drug pustil z menó!

Vsaka slast
V sebi nosi že propast;
Včeraj jezdec konja tiral,
V boju danes že umiral,
Jutre v grob ga že denó.

Kmalu nas
Mine vsak telesa kras,
Lice, ta ponós človeka,
Lito iz krvi in mleka,
Zvene, oh, kot rože cvet !

A mirán,
V božjo voljo ves udan
V boj vojak ima hiteti,
In, če v njem ima umreti,
Vrl junak ostavi svet!

Po Hauffu V. E.

U r a.

(Konec.)

„Ali zakaj si odišla domu, Raisa? Zakaj nisi počakala?“ rečem jej jaz . . . . ona še nij vzdignila glave, „bila bi videla, da so ga rešili . . . .“

„Ah, ne vem niti sama! Ah, ne vem, ne vprašaj me! Ne vem, ne morem se spomniti, kako sem odišla domu. Samo se spominjam, da sem ga videla, ko je pal . . . . potem me je nekaj udarilo . . . . ne vem, kaj se je dalje zgodilo . . . .“

„Udarilo te je nekaj!“ ponovi David, in vsi trije smo se sladko nasmejali. Bili smo dobre volje.

„A kaj je to?“ zakriči za nami oče z gromkim glasom. Stal je pri vratih. „Ali bo enkrat konec te neumnosti, ali ne? Kje smo? V Rusiji ali v francoskej republiki?“ Potem stopi v sobo.

„Kdor hoče delati nemir, naj gre na Francozko! A kako si ti smela simo priti?“ obrne se proti Raisi, koja se je bila prestrašila, ali se je vendar smehljala ter bila videti ljubezniva in blažena. „Hči mojega zakletega neprijatelja! Kako si smela . . . . a še poljubila ga je! Ven precej! ali bom . . . .“

„Strije“, reče David ter se zravna na postelji. „ne žalite Raise, ona bo odišla, ali nikar je ne žalite.“

„Ali me boš ti učil, kaj naj storim? Jaz je ne žalim! Jaz jo kar

ven izpodim. A tudi midva se bodeva pogovorila. Ukral si tujo stvar, hotel si sebi življenje vzeti, napravil si škodo . . . .“

„Kakovo škodo?“ seže mu David v besedo.

„Kakovo škodo? — Obleko si pokvaril — ali to nij škoda? Moral sem plačati ljudem, ki so te iz vode potegnili! Celo rodbino si vznemiril in poplašil, a vendar še vihaš nos? A ta devojka, je-li pod noge vrgla sram in poštenje . . . .“

David je hotel skočiti iz postelje. „Ne žalite je, vam pravim!“

„Molèi!“

„Ne drznite se . . . .“

„Molèi!“

„Ne drznite se žaliti moje zaročnice!“ kričal je David na vse grlo — „moje bodoče soproge!“

„Zaročnice!“ ponavljal je oče strmé. „Zaročnica! Žena! ho, ho, ho! (Ha, ha, ha! čul se je za vrati tetkin glas.) Koliko let pa imaš, pobalin? Včeraj si se stoprv narodil, še mlečne zobe imaš, pa se hočeš uže ženiti? Jaz ti bom . . . .!“

„Pustite me, pustite me“, šepetala je Raisa ter šla k vratom.

„Ne bodem vas prosil dovoljenja“, kričal je David, naslonivši se z rokami na posteljo, „nego svojega vlastitega očeta, koji bo danes ali jutre prišel!“

Njegovo zapoved bodem slušal, a ne vaše; a kar se tiče mojih let, imava jaz in Raisa še časa . . . midva bodeva čakala, recite vi, kar vam je drago . . .“

„Hej, David, spametuj se!“ seže mu oče v besedo, „pazi malo na sebe. Ti si iz uma . . . preveč si dovoljuješ!“

David prime z roko za srajco na prsih. „Govorite vi, kar vam je drago . . .“ ponavljal je on.

„Zaveži mu no jezik, Porfirij Petrovič, da bo molčal“, zarenči zdaj tetka za vrati, „a to vlačugo, to malo-pridno deklino . . . to . . .“

Ali nekaj izvanrednega ustavi v tem trenutku tetkino zgovornost, glas jej na enkrat zastane, a začul se je drug zamolkel in slab starčev glas.

„Bratje!“ pregovori ta slabi glas „brate kristjanski!“

Vsi se obrnemo . . . Pred nami je stal kot senca Latkin, mršav, podvjan, srdit in žalosten, v istem oblaku, v kojem sem ga prej videl.

„Bog!“ reče on po otročje, vzdignivši tresočo roko in gledajoč očeta s svojimi steklenimi očmi. „Bog me je kaznil! . . . Radi Va . . . radi Ra . . . da, radi Raise sem prišel! Meni . . . ču! kaj je meni treba? Jaz bom skoro pod zemljo — a kako se imenuje ono? Dve deski — pa zabiti — pa nosilnica — to je, kar mi . . . je treba . . . a ti brate, juvelir . . . glej . . . tudi jaz sem človek!“

Raisa pristopi k Latkinu, prime ga za roko, ter mu zapne sukno.

„Pojdimo, Vasilijevna“, reče on, „to so sami svetei; ne hodi k njim. A oni tamo v postelji“, kažoč na Davida „tudi on je svetec. Ali jaz in ti, brate, midva sva grešnika. No, ču . . . oprostite, gospoda, staremu človeku! Mi smo skupaj krali!“ zakriči

na jedenkrat, „skupaj krali, skupaj krali!“ ponavljal z nekim očitnim veseljem. Naposled se mu je jezik razrešil.

Mi vsi smo molčali v sobi.

„Ali kje imate . . . sveto podobno?“ vpraša, in obrnivši se iskal je z očmi podobno. „Moramo moliti k Bogu.“

V nekem kotu začne on moliti, križati se, udarjati se z roko ob prsa in govoriti: „Gospod, vsmili se me! Gospod, vsmi . . . vsmili se . . . mene!“ Moj oče, ki cel čas nij obrnil očesa od Latkina, niti nij besedice spregovoril, se na enkrat strese, stopi poleg Latkina in začne se križati. Potem se obrne k njemu, pokloni se pred njim tako globoko, da se je z roko tal dotaknil in reče: „Oprosti mi, Martinijan Gavrilič!“ in poljubi ga.

Latkin je hotel odgovoriti, ali samo ustne so se mu gibale, a z očmi je neprenehoma mežikal, ko da nij več pojnil, kaj dela. Potem se obrne oče k vsem, ki smo bili v sobi, Davidu, Raisi in meni:

„Delajte, kar vam je drago, storite, kar mislite, da morete storiti“, reče z žalostnim in tihim glasom ter odide. Bil je jako pretresen.

„Milostljivi gospod . . .! Gospod . . . vsmili se . . . mene!“ ponovi zopet Latkin, „tudi jaz sem človek.“

„Z bogom, David“, reče Raisa ter odide s svojim starim očetom iz sobe.

„Jutre pridem k vam“, zakliče David za njo, in obrnivši lice k zidu, zamrmra: „Zelo utrujen sem; ne bilo bi slabo, ko bi sedaj malo zaspal“, in umiri se.

Dolgo nisem šel iz najine sobe. Nisem mogel pozabiti očetove pretnje. Ali pokazalo se je pozneje, da je moj

strah bil neopravičen. On me je srečaval — ali mi nij niti besedice rekel. Tudi njemu nij bilo ugodno. Sicer pa nastane skoro noč, in vsi se podajo k pokojū.

Drugega dne vstane David popolnoma zdrav, ko da bi se mu ne bilo nič dogodilo, a v nekih dneh dogodila sta se nekega dne važna dva dogodka: v jutro umre stari Latkin, a v večer pride v Rjezan Jegor, Davidov oče. Oče nas je iznenadil, ker nij nikomur nič pisal niti javil, kedaj da pride. Moj oče bil je vznemirjen in nij vedel, kako bi milega gosta najsijajnije sprejel, da bi mu vstregel. Obračal se je sim in tam, ter udvorljivo gostu stregel: ali strije nij mnogo maral za to vdvorljivost; le včasih je rekel: „zakaj to?“ ali: „ne potrebujem ničesar“. Proti tetki bil je še hladnejši, a tudi ona se nij brigala zanj. V njenih očeh je on bil brezbožnik, heretik, Volterovec (in res se je učil francozkega jezika, da more čitati Voltera v originalu). Strije Jegor bil je ravno takov, kakor mi ga je David opisal. Bil je bolj majhen, čvrst človek, širokega osepníčastega lica, dostojanstvenega in resnega pogleda. Nosil je vedno klobuk s perjanico, manšete, in sukno temnorujave boje, a o boku meč. David se ga je neizmerno razveselil — bil je sedaj vedrejši, veselejši in lepšega lica, a oči so mu sijale od radosti; ali krotil je svojo radost in nij je hotel z besedami izraziti; bal se je, da bi se s tem slabega pokazal. Prve noči po prihodu strijca Jegora zaprla sta se oba — oče in sin — v eno sobo, in govorila dolgo na tihem mej seboj; drugega dne opazim, da je strije bil jako nežen in zaupljiv proti svojemu sinu: bil je zeló zadovoljen ž njim.

David ga odvede na pogreb k Latkinovim; tudi jaz sem odišel tija: oče mi nij branil, ali je ostal doma. Raisa bila je izredno mirna; bila je bledejša in slabejša, in nij plakala, a govorila in ponašala se je jako priprosto; no pri vsem tem, reči moram, videl sem na njej neko dostojanstvo, a to je ono vzvišeno dostojanstvo, da človek v tugi pozabi na bol in žalost! Tudi strije Jegor pogovarjal se je ž njo pred cerkvijo. Iz njegovega ponašanja nasproti njej moglo se je videti, da je David ž njim uže govoril o njej. Gledal jo je milo, kakor svojo lastno hčer. To sem mogel čitati iz Davidovih očij, ko sem obadva pogledal. Spominjam se, kako sta se v radosti topila, ko je njegov oče, pred njim govoreč, rekel: „Ona je pametna devojka, bode dobra gospodinja“. V Latkinovej hiši so mi pripovedali, da je stavec tiho izdahnil kakor dogorela sveča in da je, dokler je bil pri sebi, gladil lase svoje hčerki, da je govoril neke nerazumljive, ali ne tužne besede, in da se je neprenehoma smehljaj. Tudi moj oče je prišel pozneje v cerkev k biljam, ter šel tudi na pokopališče. Tudi Trankvilitatin sam je pel na koro. Na grobu vlijo se Raisi solze iz očij in pala je z licem na zemljo, ali se kmalu zopet osvestila ter vstala. Njena gluho-nema sestrica gledala je vse mirno s svojimi velikimi sijajnimi in nekako divjimi očmi, pogosto se je oklepala Raise, ali nij bilo opaziti, da bi se bila preplašila. Strije Jegor, kakor je bilo videti, nij prišel s praznimi rokami iz Sibirije (pogrebne stroške poplačal je on ter bogato obdaril Davidovega rešitelja), ali on nij ničesar povedal o svojem tamošnjem življenju niti govoril o svojih namerah. Drugega dne po pogrebu izjavi strije Jegor

iznenada mojemu očetu, da ne ostane v Rjezanu, nego da namerava s svojim sinom iti v Moskvo. Moj oče reče na to kakor iz navade, da mu je zeló žal, da otide in poskušaval še tem bolj — no se ve da vrlo slabo — strijca od tega odvrniti; ali mislim, da se je v svojej duši tega veselil.

Težko mu je bilo, da je njegov brat povsema drugačen človek, nego je on, da ga nij niti zmerjal niti zaničeval, nego samo da nij maral zanj . . . a da se z Davidom ločita, nij ga niti najmanje žalostilo. Mene je, to se vé, skoro uničila ta ločitev; prve dni sem bil prava sirota, nisem več maral niti za svoje življenje.

Tako je odišel strijc ter vzel z seboj ne samo Davida, nego na veliko čudo in nezadovoljstvo naše ulice tudi Raiso in njeno sestrico . . . Tetka, ko je to zvedela, imenovala ga je precej Turčina, in imenovala ga tako, dokler se nij vpokojila.

A jaz sem ostal sam, čisto osamljen . . . ali o meni nij govora . . .

To je konec moje pripovedi o uri. Kaj vam naj še povem? Pet let pozneje se je venčal David z Raiso, in leta 1812. padel je junaški kot topničarski poročnik v bitki na Borodinu, braneč nasip pri Ševardinu.

Od onega časa izteklo je uže mnogo vode v morje in jaz sem uže mnoge ure promenil; dà imel sem celo uže pravo Bregijetovo uro s kazalom za sekunde, z datumom in repetitijo . . . Ali v skrivnem predelu moje pisalne mize imam neko staro srebrno uro, na kojoj je na prednjej strani naslikana cvetica: kupil sem jo od nekega židovskega trgovca zato, ker je na veliko čudo podobna onej uri, koju mi je nekedaj moj boter poklonil. V časih, kedar sem sam in kedar se ne nadejam nikakega obiska, vzamem jo iz predela ter se spominam gledajoč jo svojih mladih let in drugov v onih dneh, ki se ne povrnejo nikedar več . . .

Ruski spisal Ivan Turgenejev.

Prevel Ivan Naglič.

Ženska pisma prijatelju.

XII.

Prijatelj! „Kdor govoriti kaj ne vé, al' vreme hvali ali žoži“. Kaj enacega bi se kmalu tudi meni danes primerilo, da bi namreč o današnjem zimskem vremenu govorila. Ali zdi se mi neprilično, v denšnjem pismu, koje je zadnje tega leta, začeti nov predmet.

Naj tedaj nekoliko pomislim, prijatelj, s čem bi napolnila bele strani tega papirja.

Ali se naj spominjam preteklosti?

Ne, to ne bi bilo modro. Kar je umrlo, kar je izginilo s površja zemlje,

kar je užitega, kar si samó s pomočjo spomina moremo znovič predstavljati, nič vsega tega nam ne more delati prijetnih utisov. Sladkost spominov ogreni nam bridka prepričanost, da vse to je bilo, a da se nikdar več ne povrne.

Ali naj se ustavljam pri sedanjosti? — Sedanjest je trenotek, a ta trenotek je težko popisati.

Kakor vidite, prijatelj, ne ostane mi drugo, nego da pogledam nekoliko v bodočnost. Najbližnja naša bodočnost pa je zdaj sklepanje sedanjega in vstop v novo leto.

Konec in početek, — majhni dve besedi, a h kolikemu premišljevanju dajete mi one povoda.

Ali k premišljevanju sem danes menj kakor kedaj si bodi razpoložena. Verujte mi, prijatelj, da to večno premišljevanje človeku drugzega ne prinaša, nego prezgodnjih gub na čelo, in prerane hladnosti v srce.

Pravijo sicer, da srce nikdar ne zastari. Oj, kakó se meni zdi ta izrek neresničen! Danas n. p. smo veseli, srečni, navdušenega srca, a uže jutre veje nam v nje ostri, ledeni pih nesreče, in ubogi svet občutkov, koji nosimo v prsih, razrušen je zopet v trenutju in za vselej.

Vidite torej, prijatelj, da vsako premišljevanje, izvirajoče iz spominov umirajočega ali pa iz strahov novovstajajočega leta bilo bi zastonj. Sreča kakor nesreča, smeh kakor solza, ne potrebujejo leta, meseca, dneva, da se nam prikažejo; mi se zganemo, a predno še se dobro zavemo, uže nam veselje ali bridkosti pólje srce.

Naše življenje pa visi baš in edino na teh prikaznih, namreč na sreči in na nesreči.

Ali pustimo tako sentimentalno govorjenje. Bodimo raji nekoliko filozofi in mislimo si, da je v naši moči biti srečnim in nesrečnim. In v resnici je tudi takó.

Treba je samo, da z neko žrtvijočó udanostjo se uklanjamo osodi, kadar vidimo, da vse naše moči, vsa naša prizadevanja, da bi si jo zboljšali, so zastonj. Treba je, da si sami

ozaljšamo življenje, s tem, da utrdimo svoj duh, da stavimo svoje misli le na najsvitlejši del okolščin, koje nas obdajajo. Nekaj lepega, nekaj dobrega, bodemo vedno našli v nas ali okoli nas. Človek, ki se čuti popolnoma nesrečen, tak človek nima dobre vesti; v največi nesreči mora nam glas čiste vesti navdihovati krepilnih in tolažilnih besed.

Takó tudi, prijatelj, kadar gledamo zahajajoče solnce z nejevoljo v srcu, nič čudovatega, nič poetičnega ne najdemo v tem prekrasnem prizoru; koliko mislij, čuvstev in slastij pa nam vzbuja ta pogled, kadar ga opazujemo pri dobri volji in v dobrem razpoloženju!

In tiha noč, obsejana z drobnimi zvezdicami, razvitljevana od skrivnostnega odseva lune, kadar je zrak napolnjen z mamečo vonjavo dišečega cvetja, takoršna noč, ki topi od preobilnih čuvstev goreče srce revnemu poetu: bogatašu sprehajajočemu se po umetno napravljenih stezicah svojega krasnega vrta k večemu provzrokuje zaspano vzdehanje!

Da! prijatelj, pravo srečo si mora vsak človek sam vstvarjati. Samó ona zadovoljnost, koja izvira iz lastnih prs, je prava, ker je samo ona stanovita.

In prijatelj, da bi Vi, da bi oni vsi, ki so se potrudili čitati moje letošnje igračice vezane v obliko pisem, zidali svojo srečo na lastno zadovoljnost, to je voščilo, koje k sklepu starega leta želi vsem in sebi iz globočine srca

P. D. - Pajkova.

Daktilus.

VII.

Daktilus, dolgo si spal; predrami se! kvišku! in poj spet!
Prešla je mlada pomlád, izginilo toplo poletje,

Prešla prijazna jesén, in zima s planin že pomika
Vedno se niže in niže navzdól, da z odejo pokrije
Loge in širono raván. Priskrbi za časa si kučmo,
Čizme in zimski kaftán, ker mrzla sapíca že veje
— Čudno — iz južnih strani, kjer bela blišči se Ljubljana,
Levca prijatelja dom. Brž k njemu na pot se odpravi,
Stori globok mu poklon (potrkatí prej ne pozabi!),
In mu sporóči pozdrav od tega, ki tebe pošilja.
Reci mu, da sem zdrav, da isto i njemu želím jaz,
Ter ga poprašaj lepó, al' smeš se i ti pokazáti
V hramu, ki Muzam je stan, a on njegov je predstojnik.
Ako boš dobro sprejet, ostani brez daljnjih poklonov;
Ako pa čelo njegovo temno in mrko zapaziš
Bistro njegovo okó in slišiš, da nisi izvoljen,
Biti v to družbo prištét, nič menj se globoko pokloni
Ino poišči, kjer kljuka tíči, da spodobno spet najdeš
Pot do zemlje nazaj, vedé, da nisi za jasne
Rojen pesniške vrhé. — Človeku nij mala tolažba,
Ako se rano zučí nositi svoj jarem življenja,
Ino najslabša osoda to nij, ne biti poslavljen.
V majheno gnezdo sfrlí „kraljiček“, ko orla zadéne
Kroglja iz lovca ceví, prežečega strmo pod skalo. —
Z jadri napetimi v svet po morja gladini zažene
Ladjo ponosno mornár; navdajata prsi pogum mu
In nadéje slast; a prvi osvesti vihár ga,
Da zakriva ta blesk nevidne globine in skale,
Koje preté mu pogín, in kadar z bogatim dobitkom
Vrača na rojstni se dom i navzlíc domačih bregov že
Znane pozdravlja goré: en val zavidni požré mu,
Kar si je s trudom nabral; pred pragom domačim
Rôga osoda se mu in zopet je revež prisiljen,
Mokri nastopiti pôt. — Prejádrala dolg sva i midva
Enega letnika pôt; na koncu sva trudov i potov
V lôko kreníla svoj brod. Al' hvala al' graja bo v dar se
Nama podála, kdo vé? Edino, kar nama pripade,
To je pogumna zavést: dolžnost sva svojo storila.
Torej, moj daktilus, Bog! Pustim te z zahvalo iz družbe.
Bodi mi zdrav ko doslój; le ko bi te trebalo zopet,
Klicati čem te nazaj. To vedi in srečno mi hodi!

Milan.

Nikolaj Aleksjevič Kirjejev.

Slavjanski junak.

(Konec.)

Olga Kirjejeva, omožena Novikova, z bratom sedanjega poslanca ruskega na Dunaji, je žena nenavadno

odličnih lastnostij. Izobražena kakor le malo ženskih biti more, a poleg tega kakor je lepe črste postave, tako je

todi možke, vstrajne energije. Olga Novikova bi se mogla imenovati izvanredno poslanico slavjansko v zapadni Evropi, kder so njeni vzpehi, barem kakor sovražniki slavjanstva in posebej rusovstva poročajo, veliki. Olga Novikova je osobno prijateljski znana z najodličnejšimi Angleži tako državniki kakor pisatelji.

S svojo ljubeznivo priljudnostjo in mično besedo Olga Novikova gotovo mnogo za slavjansko stvar premore in stori, a to ne samo na Angležkem, temveč tudi drugod po zapadni Evropi, kder vsako leto vsestransko potuje in z odličnimi osebami občuje; pa ona se tudi s peresom za prid slavjanstva neumorno in vestno bori; piše ne le mnogotere važne članke za dvoje najznamenitejše novine, temveč tudi v angležke časnike.

Rajnega brata Nikolaja je Olga strastno ljubila in nič jej zdaj ni dražega nego njegov spomin. Prav za njegov spomin posvetila se je celo stvari slavjanski, za katero daruje vse svoje moči.¹⁾

Aleksander Kirjejev je zdaj kot pobočnik Velikega kneza Konstantina višega poveljnika ruskih vojsk v Bulgariji na bojnem polji, kder najboljše vspehe upamo in odločno sijajnih dejanij, ktere bodo tudi na novo slavile ime Kirjejevih v zgodovini slavjanski.

Ta malenkostna razsprava vendar se ne more bolje končati, nego da tukaj še z velikim častjenjem vdove Nikolaja Kirjejevega omenimo. Kakor že rečeno je ta vdova rojena kneginja Ana Ivanovna Nesviecka, žena še mladostna in neobične lepote. Po smrti moževi zapustila je vse razkošno posvetno življenje, kakoršno jej je bilo po premoženji in po odličnem stanu privajeno. Vstopila je k usmiljenim sestram ter je zdaj tudi na bojnem polji v Bulgariji, kder z največo marljivostjo, srčno udanostjo in pravo krščansko ljubeznijo ranjenim in onemoglim bolnikom streže. — Na takšne žene pač mora biti ponosno celo slavjanstvo; častimo tudi mi Slovenci tako vrle sestre slavjanske!

Popotnik.

Misli o duševnem napredku Slovencev.

(Konec.)

Ako tuji slovanska tla popisujejo gledé vsega, kar se na njej vidi, in kar rodi, zakaj bi tudi Slovenci takih

popisov ne podajali naši manjšimi? Če poslednjič ne pozabimo, da naj slovanski junaki na domači oder

¹⁾ Olga Novikova pisala je v privatnem pismu takole: „Je n'aurais jamais osé écrire même mes pauvres petits articles de journaux, si je n' était guidée par un désir passionné de continuer l'oeuvre de mon frère d'insinuer par ci — par là, ce qui peut aider la cause nationale — par conséquence Slave. Celui dont l'influence dure n'est pas encore définitivement mort! Cette immortalité-là je la comprend, et je tiens à

contribuer. Il me semble en outre que c'est un devoir que m'a légué mon frère. Jusqu'ici — dans mon intérieur je n'étais absorbée que par des intérêts humanitaires, de vérités générales, philosophiques. Selon moi, un Alexandre le grand disparaissait devant un Kant ou un Spinoza. Mais il faut pourtant que les questions relatives — locales soient en ordre — or c'est ce qui a été négligé par rapport aux peuples Slaves“.

pridejo, ne letamo po zraku, ako upamo, da se s časoma meščanstvo zave, da je na slovenskih tleh, in da ne bo treba više omikanim vedno v tujščini misliti in govoriti.

Tako je iz dosedanjega razvidno, da morajo izobrazevalni življi polagoma kmeta izobrazovati, v krepkem, zdravem duhu hraniti, blažiti, od druge strani pa manjšino našega smisla kmetu bližati in tako enemu prerobatost piliti, drugemu pa nezdravo, nenaravno pomešano mehkušnost odjemati in k kmetoski čvrstosti dovažati.

Pri vsem pa nikdar ne smemo pozabiti, da Slovensko ima ozke meje, in da moramo glavni faktor za prihodnost v večini iskati. Večina tedaj kakovost in kolikost tudi duševnega delovanja za prihodnost določuje. Ako bo večina više dospela, bo tudi meščanstvu materijala podajala, ker kmet in obrtnik bosta vedno bolj ali manj tudi v trge in mesta svoje sinove in hčere pošiljala.

Kako naravno je tedaj, da zdaj prašamo, kako naj se večina na dalje izobrazuje in pooblašuje! Na vrhu takega prizadevanja morajo stati načela, ki obsegajo svét in življenje človeško.

Brez daljnega razjasnovanja trdimo, da so cerkveni moralni nauki kakor se lahki vidijo, vendarle zelo težki po obsegu in zadržaju. Da mali in odrasli človek vendar pametno ravna, nij samo njemu vcepljeni nauk vzrok, ampak tudi dobra ali slaba podedovana narava, posnemanje iz sedanjosti in preteklosti. Možem velikih skušenj in mnovega premišljevanja je še le notranjost tega ali onega moralnega pravila razumljiva. Kar se pri prostemu človeku na to stran težko zdi, stori, ako stori, iz strahu pred verskimi nauki, ki mu plačilo ali kazen

obečujejo. Dušna moč mora tedaj že visoko razvita biti, da postane obnašanje pametno vsled subjektivnega premišljevanja in zasluženja.

Dalje je pomisliti, da enotnih nazorov sveta in življenja bodisi idealnih ali sistemov druge baže se celo učenjaki le počasu polaste. Več je v njihovem srcu sedanjega časa neednosti, razpadnosti, nego enotnega prepričanja in tako one zadovoljnosti, onega miru, brez kterega je misleči človek še bolj nesrečen, nego divjak nerazvitih čutov.

Ako zdaj pomislimo, da je večina slovenskega naroda na stopinji, ktera se niti do natančnega premišljevanja, niti do potrebne skušnje ne more povzdigniti, nimamo vzroka mu onih načel krščanskih jemati, koja so ga do zdaj v svojem upu in strahu vzdrževala. Poglejte na pol izobrazene ljudi; ako jim stara tla poderemo, kako postanejo nesrečni, ker potem nimajo ne za to ne za ono zadostnega prepričanja, in pomislili se boste, predno boste manj izobrazenim zadovoljnost jemali. Ako ste tedaj pisatelji in javni zastopniki naroda, ne učite ga tega, česar nima potrebe, in za kar ni sposoben in zrel. Posameznik naj si torej za svoje glavno nazorje prisvoji, kar mu drago, a nima pravice, ker nima v sebi moči, drugim in celo večini svojega naroda svoje različno prepričanje vrvati. Če mu to ni dovolj, naj tudi pomisli, da narod v razvitku ne more tako teči naprej, kakor posameznik. Še ta narodno-pedagogična, historična in naravna resnica take oznanovalce zadene!

Narod je le eden in njegova večina je le ena; ta stoji črez in črez na enaki stopinji razvoja. Zdravo razvijanje mora e nojn o napredovati tudi

v prihodnje. S tem smo obsodili glavno in najškodljivejšo razcepljenost pri Slovencih; naj jo bratje na severu in jugu mutatis mutandis tudi za se vzamejo. Duševnega dela je toliko, da imamo svoje moči za drugo rabo, nego za medsebojne prepire.

Kakor je videti, nam je zdaj za ljudstvo delati. Da so nam doma šole niže vrste dovoljene, je bilo najbolj potreba. Ako moramo čakati z razvitkom na nižji stopinji, bi bilo nemodro, že to zahtevati, kar vtegnemo še le pozneje hasnovito rabiti. Nemodro bi bilo tako prizadevanje tem bolj, kolikor menj upanja imamo, zdaj več prostosti doseči. Ako smo gmotno za potrebo preskrbljeni in ravno takó tudi na sploh duševno razviti, ni strahu, če tudi nas od znotraj in zunaj pritiskajo. Vrednost sama na sebi se takó brž ne pogubi, če tudi pometajo ž njo. — S tem smo končali.

Malenkosti in nasledki naših trditev se lože posebej razpravljajo, ako imamo glavne poteze pred očmi. Podali smo tu mnogo pomigljajev, kateri kažejo na delovanje in upanje v prihodnosti. Povsod smo strogo, raje menj nego več upanja razkrili. Kaka je vsaka stran in koliko moči ima v sebi, smo tudi naznanili, da bi se lože prevari ognili. Kar smo zamolčali, lahko vganemo misleči čitatelji. Iz bistva in glavnih bistvenih pridevkov smo vse razložili. Od enote smo prišli; k enoti, ki biva v slovenskem narodu in okoli njega, smo se vrnili. Okoli te enote naj se naše mišljenje in čutjenje suče; potem ne bomo sanjarili, ampak z videčimi močmi računili. Takó naš trud ne bo brez veselja, ko se prepričamo, da bo obrodil prej ali poznej v narodu svoj sad. Avgusta meseca 1877.

France Podgornik.

O hitrosti svetlobe in načinu njenega razširjenja.

Hitrosti, s katero se svetloba v svetovnem prostoru širi, nij tako lahko določiti kakor hitrost zvoka, o katerej smo govorili v 10. in 12. številu „Zore“, leta 1876. Lastna skušnja nas uči, da se svetloba, ki tu ali tam vzplameni, v različnih daljavah istodobno vidi. Ravno zato so trdili stari učenjaki, da se svetloba širi z neizmerno hitrostjo in da tedaj največe daljave v tako kratkem času preletuje, da se njena hitrost določiti ne dá. Bakon Verulamski trdil je prvi, da se svetloba z neko veliko hitrostjo širi in je celo mislil, da na to njeno hitrost celo veter vpliva. Galilei želel je hitrost svetlobe s poskusi dokazati, ter je v ta namen po-

stavil dva opazovalca se svetilnicami medsebeno 1800 metrov oddaljena in jima naložil, da v določenem času najpred eden od njih svetilnico ugasi, in da drugi, brž ko to zapazi, isto stori. Pri teh poskusih izginila je vendar svetloba svetilnic istodobno in Galilei sklepal je iz tega, da svetloba daljino od 1800 metrov v isti čas t. j. s tako hitrostjo preleti, da se meriti ne dá. Florentinska akademija del Cimento ponavljala je iste poskuse in čeravno so svetilnice bile 5400 metrov oddaljene, vendar ste obe svetlobi isti čas izginile, kar ne bi bilo, ko bi svetloba potrebovala kaki merljivi čas k svojemu širjenju v omenjeni daljavi. Ostroumno mislil je

Descartes, ko je namreč trdil, da mesec mora kasneje mrkniti, nego to račun tirja, ker svitloba k svojemu razširjenju nekoliko časa potrebuje: ali tudi njegovo opazovanje ostalo je ravno tako brez vspeha, kakor poskusi Galilejevi.

Čeravno se pa s prvim opazovanjem zaželeni namen nij dosegel, vendar učenjaki niso opešali preiskovati hitrosti svitlobe. Ko je namreč Cassini preračunal, da prvi štirih mesecev jupitrovih *) po vsakej 42. uri 28 minuti in 36 sekundi v jupitrovo senco stopi in potem mrkne, našel je Römer l. 1675, da se račun s prikazkom samo tedaj zлага, ako je naša zemlja na svojem poti krog solnea Jupitru najbliže. Čem bolj se pa zemlja od Jupitra oddaljuje, tem večje je zakasnenje pomrčenja prvega jupitrovega meseca, in ko je zemlja za pol leta za celi premer solnčanice dalje od Jupitra, iznaša to zakasnenje pomrčenja 996 sekund in to za to, ker svitloba potrebuje 996 sekund, dokler premer solnčanice preleti, t. j. 31.164 milijonov miriametrov. Hitrost enoličnega gibanja pa se najde, kakor nas mehanika uči, ako se dolžina pota razdeli z brojem sekund, katere gibanje trpi. Ako tedaj 31.164 milijonov miriametrov razdelimo s 996 sekundami, dobimo 31164 miriametrov, in to je pot, ki ga svitloba v enej sekundi preleti. Svitoloba širi se tedaj s toliko hitrostjo, da v enej sekundi 9krat veči pot prehit, nego je največi obseg naše zemlje, in ta neizmerna hitrost bila je vzrok, da Galilei nij mogel najti se svojimi poskusi hitrosti svitlobe in da Descartes nij mogel

opaziti zakasnenja pomrčenja mesecevega. Angleški zvezdar Brandley našel je l. 1727, da tudi svitloba samosvetlečih stalnic k svojemu razširu potrebuje časa in je svojo najdbo na prikazku aberacije svitlobe osnoval. Stalnice gibljô se prividno na nebu v podobi malih krogov elipse ali pa v ravnih črtah od zapada proti izhodu, in to gibanje imenuje se aberacija. Ta prikazek vzrokuje, kakor je uže Bradley trdil, razšir svitlobe in gibanja naše zemlje. Za čas, ki ga svitloba stalnic potrebuje za svoj pot od stalnic pa do zemlje, se tudi naša zemlja pomakne v svojem gibanju in zato se tudi svitloba stalnic prividno na ono stran pomakne, na katero se zemlja giblje. S aberacijo svitlobe nij dokazano samo to, da svitloba stalnic za svoj razšir potrebuje neki čas, ampak tudi to, da se svitloba vseh zvezd z enako hitrostjo širi. Da se tudi zemeljska svitloba z isto hitrostjo širi, kakor ona stalnic in premičnic, dokazala sta najpred s poskusi Fizeau i Faucault. Pred tremi leti je v Parizu grof Cornu preiskaval hitrost zemeljske svitlobe, ter se je pri svojih poskusih oskrbel s vsemi novejšimi sredstvi. Tudi on je našel kakor popred Faucault, da svitloba v enej sekundi preleti 298000 kilometrov.

Čeravno se svitloba s toliko hitrostjo širi, vendar potrebuje 8 minut in 36 sekund za svoj pot od solnea do naše zemlje. Kako neizmerno oddaljena so nebeška telesa od zemlje, uči nas to, da svitloba kraj svoje velike hitrosti potrebuje 3 ure, dokler od premičnice Urana na zemljo pride. Račun verjetnosti zagotavlja nas celo, da svitloba stalnic prve veličine 12 let za svoj pot do zemlje potrebuje in onih dvanajste veličine celo 4000 let, predno

*) Glej v „Zori“ od leta 1876 na strani 45: Premičnica jupiter.

na zemljo pride. Če pomislimo na neizmernost svetskega prostora, tedaj nij smešno, ampak verjetno, da še vidimo zvezde, ki so že davno zašle, in da se v velikanskem svetskem prostoru nahajajo tudi take zvezde. katerih svitloba radi prevelike daljave na zemljo še celo prišla nij. Da se svitloba v istej tvarini n. pr. v zraku širi ravnočrtnimi traki, prepriča nas več poskusov in prikazov. Tako n. pr. zamoremo luč, pred katero tri prevrtane kovne plošče postavimo, samo takrat videti, ako so luknje plošč v istem ravnočrtnem méru. Ravno zato skoz zavinjeno cev luči videti ne moremo. Dobro se še spominjam, kakor so me starši s manjšim bratom pri velikem poljskem delu običavali v izbo zapirati in pri tej priložnosti, mesto da sem mize in stole rezal, lukal sem kroz oknice mimogredoče ljudi. Ko zapazim, da je ena oknica iz svrženaste deske napravljena, iztisnem svržen in glej čudež, — na spodnej steni zapazim podobe mimogredočih z glavami dol! Znamenita iznajdba, ali Ivan B. Porta me je pretekkel, ker on je našel to uže leta 1558. V temnej izbici postane tedaj zvrnjena podoba predmetov, ako njih svitloba ide v izbico kroz luknjico, in sicer zato zvrnjena, ker se ravnočrtni trakovi v luknjici križajo. Da se svitloba širi ravnočrtnimi traki, priča nam tudi sledeča prikázen. Ako namreč puščamo v temno izbico solnčno svitloba kroz mali otvor kakoršne koli podobe, vselej zapazimo na nasprotnoj steni podobo okroglo, kakoršno je solnee. No nij potrebno, da si za ta poskus posebno temno izbico priготavljamo, ampak podajmo se v vrt pod listnato drevje, in tudi tam bomo opazili pod drevjem okrogle

svitle podobe solnca. Solnčni trakovi namreč, ki predirajo med listjem košatega drevesa kakor kroz luknjo temne izbice v hladno senco, vzrokujejo na tleh podobo solnca. Za čas solnčnega pomrknjenja imajo omenjene podobe srpasto podobo, kar spet priča, da se svitloba v ravnočrtnih trakovich širi. Mnogo točnejšo temno izbico podala je človeku priroda, nadarivši ga z očesom. Oko človečeje je namreč v bistrosti temna izbica, kar je uže Porta trdil.

Ravnočrtni trakovi solnca ne vzrokujejo jasnih podob samo v temnih izbicah, ampak indirektno vzrokujejo tudi senčne podobe.

Omenjeni poskusi in prikazki učijo nas, da svitloba, to je ono, kar nas omogočuje, da predmete videti zamoremo, iz svetlečega telesa izhaja in sicer ravnočrtno. Vprašanje, ki se nam stavlja, je, kaj je ono, kar se razširja in v našem očesu čuvstvo svitlobe stvarja?

Človek uživa prirodni dar svitlobe z velikim veseljem in pri tem pozabiva zasledovati nje izvir. Tako najdemo med starodavnimi narodi jedine Grke, ki so si prizadevali svitlobi vzrokov najti. Modrijan Empedokles imel je svitloba za neki tvorni izliv telesa, in Platon je menil, da istodobno iz predmetov in iz našega očesa izhaja trak svitlobe in da njihovo srečanje stvarja čuvstvo svitlobe. Pol stoletja kasneje trdil je Aristotel, da čuvstvo svitlobe vzrokuje gibanje nekega tankega sredstva med očesom in predmeti. Kako nam pa dandanes to vprašanje znanost razlaga!

Tudi dandanes najdemo v znanosti dvoje mnenij o naravi svitlobe. Po starejšem mnenju, ki ga je osnoval Newton, ima se svitloba za tvarino, iz svetlečega telesa samega iz-

hajajočo. Ta tvarino je sestavljena iz neizmerno malih čestice (delov), ki se istim zakonom pokorjavajo, kateremu sledé telesa pri hitcu (metu). Če omenjene tvarne čestice v naše oko pridejo, vzrokujejo svojim udarom na mrežnico očesa čuvstvo svitlobe. O naravi teh svetlečih čestice Newton nič nij rekel, ampak je samo trdil, da imajo privlačne in odbojne sile in da je telesa zdaj privlačijo, zdaj pa odbijajo. Čem več svetlečih čestice iz telesa v istem času izhaja, tem svetleje je telo. Kakor kroglja vržena svojo mer brez zvananjega vpliva kake sile ne spreminja, tako tudi svetleče čestice iz telesa izhajajoče po zakonu stanovitnosti svoje méri ne spreminjajo, dokler jih zvananja kakova sila pri razširjenju ne zmoti, in ravno zato se svitloba ravnočrtno širi.

Ker pak svetleče čestice pri svojej neizmernej hitrosti vendar na naših očesih ne vzrokujejo udarca, morajo one neizmerno male in tanke biti.

Drugo mnenje o bivstvu svitlobe osnoval je Huyghens na predpostavku, da je svetski prostor napolnjen elastičnim eterom, ki se ne prestando trese ali niha, in da ti ni-

haji ravno tako očesu čuvstvo svitlobe vzrokujejo, kakor valovno gibanje zraka stvarja v ušesu zvok. Eter izpolnjuje tako imenovani prazni svetski prostor in združuje nas tako z nebeškimi telesi. Ali on nahaja se tudi na zemlji v vseh telesih, in izpolnjuje tako praznino tvarnih čestice. Telesa, ki zamorejo bez zvananjega vpliva eter v trepetajoče ali nihajoče gibanje staviti, imenujejo se samosvetleča.

Kakor različno valovno gibanje zraka različne glasove vstvarja, tako vzrokuje počasno trepetanje ali nihanje etera bojo rumeno, hitrejše zeleno in najhitrejše violično.

Hitrost razširjenja eterskih valov zavisi od narave sredstva, v katerem se širijo in od elastičnosti in gostote njegove, in ravno zato se svitloba nebeških teles ravno s tisto hitrostjo širi, kakor ona zemeljskih virov. Te imenitne prikazni, ki se je, kakor smo gori omenili, s poskusi dokazala, ne moremo si po prejšnjem mnenju o svitlobi razložiti. Baš zato je poslednje mnenje prvo premagalo in učenjaki držijo se tedaj poslednjega.

Dr. Križan.

Šekspirov Trgovec beneški.

XII.

Najzanimivejša oseba za Šejlokom in Porejjo pa je trgovec beneški sam, z imenom Antonio, nositelj igre. Dostojnost, možkost, udanost in nekakova dobrodejna, ker v tem stanu redka dobrodušnost, to so glavni kinči tega značaja.

Tak se nam kaže Antonio brž na početku igre. Več Benečanov je zbranih na Rialtu, kjer se je svoj čas

v Benetkah trgovina sredotočila, kot v središču mesta. Govor je veči del o trgovini in nje vsakovrstnih slučajih; kajti nij nestalnejšega in nevarnejšega človeškega posla, nego je mnogoobrazna, spremenljiva trgovina. Antonio je resen, malobeseden mož, zaradi česar ga prijatelja Salarino in Solanio zbadata.

Izvrstno popisuje Salarino nevarno prekmorsko kupčijo rekoč: „In

sapa, s kojo juho si hladim, spreleta mi kot mrzlica vso kožo, kadar mislim, koliko škode vihra dela tam na morju. Ne mogel bi ne peščnate ure videti, kakó v njej pesek teče, brž prišle bi mi morske skale in sipine v misel. Ko šel bi v cerkev in bi videl sveti dom kamnati, ali ne bi moral brž na podmorske pečine misliti?“

Resnobo Antonijevo, — naravno stanje njegovega značaja — ne vesta si lahkomiselnika tolmačiti; zato ga brž zapustita kot čemrneža. (V tej resnobnosti leži fina črtica kupčijskega zamišljenega značaja).

Ljubeznivost Antonijeve, ki se zapira očem omenjenih dveh vrtorepcev, pa se brž odkriva nasproti prijatelju Bassaniju — srečnemu ženinu Porcije, — ko ta pride zopet tožit se in nove pomoči prosit. Antonijeve ustregljivost je neizmerna proti lahkemu, zapravljivemu plemiču Bassaniju. Prišel je k staremu prijatelju kot k svojemu izpovedniku, ki ve za vse njegove tajne zmote in pregreške: „Neznano nij Vam, Antonio, kako sem premoženje vse potrošil . . . i Vam dolgujem največ, v denarjih tak' kak' na ljubezni. Ljubezen Vaša mi je porok, da vse načrte Vam razkrijem, kakó se vseh dolgov znehim.“ Kako ljubeznivo mu Antonio odgovarja: „Prijatelj, prosim, le povejte vse, in ako je pošteno, kar Vi namerjavate, bodite poverjeni: jaz sam, in moja možnja, in kolikor morem — vse to Vam je na razpolago!“

Tedaj neomejena postrežnost z denarjem, kakoršne nasledek je Šekspir še v nekej drugej igri, v Tejmenu („Timon“), s tako strahovitimi barvami naslikal.

Ali, kakor nij čudo, prevelika dobrotljivost Antonijeve se strašno ma-

ščuje. Menjica, katero je Bassaniju podpisal, izteče, a zaveze nij s čem rešiti; Antonio zapade židu v kremplje. Zanašal se je na dolgost obroka — trimesečnega —, zanašal na povratek svojih ladij, ktere bi prinesle denar za prodano blago, zanašal menda tudi na — nemogočnost, da bi žid tirjal izvršitev pogodbe. Prevaril se je v vsem, in zapadel židu, ki mu hoče srce izrezati. Pa kako možko in kako udano nosi svojo strašno osodo pred sodbo, kjer mu gre ne samo za premoženje, nego tudi za život! „Jaz čujem, Vaša svetlost (dože) si je mnogo prizadela, vtolažiti njegovo (židovo) ravnanje. Al' ker je on tak' trdovraten in postave nij, ki bi otela njega jezi me, potrpljivost svojo stavim v bran njegovej besnosti in se oborožujem ž njo“ in ko si nekoji prizadevajo, žida pregovoriti, pravi Antonio kot nevoljen: „Zato Vas prosim, ne ponujajte več mu, nič več ne skušajte! Kratko rekoč: izrecite meni sodbo, njemu pak zahtevo!“

To je več nego navadna udanost; to je junaštvo, koje ima svoje korenine v globokej mirnosti in kreposti duše.

Ko je sodba pri kraju in je židovo premoženje Antoniju prisojeno, naš trgovec noče ga za se vzeti nego za židovega vsilivšega se zeta. Kakor preje možatost, tako nas zdaj vzradostjuje njegova plemenitost. Oboje pak mu sreča zopet na sijajen način povrne: vse za izgubljene imete ladje se polne blagá srečno v loko povrnejo; Antonio raznenadejan kar omolkne. —

Izmed ostalih oseb te igre nobena nima več zanimosti poleg prvih treh. Gobbo, služabnik Šejlokov, je navadna šaljiva oseba, kakovih pogostoma nahajamo v Šekspirovih igrah. Jesika, židova hči, je poredno deklé, ki uide

staremu in se obesi ljubemu na vrat, pogosta italijanska navada. Nerissa, Porcijina hišinja je bistrourmna glavica, v vseh lastnostih podobna svojej gospodinji, — znana prikazen, kako brž si hišinje lastnosti svojih gospodaric prilastijo in jih posnemajo. Dože je dobra, poštena duša, vzgled modrih dožejev beneških, ki z ene strani čuvajo stare zakone in navade svoje domovine, z druge pak ne zabijo izpolnovati dolžnostij človečnosti in milosti.

Zanimivo bi še utegnilo biti, kako je Šekspir v tej igri karakterje raznih narodnostij opisal: Francoza, Angleža Škota in Nemca (v I. dejanj. 2. priz.), kar smo uže gore omenili. Vse te raznosti značaje delajo igro takó živahno in povišujejo nje dramatičnost.

Še nekoliko splošnih opazk, in potem bodi konec našega razsmatranja.

Ugodni utis te igre ima svoj vzrok v dejanju in pa v preblagih zna-

čajih. Dejanje se vrti o prijateljstvu, katero vse za svoje žrtvuje. Z milino gledamo trgovca Antonija, kako zvesto služi svojemu prijatelju, da pri tem skoro lastno življenje izgubi. Ta igra je visoka pesen prijateljstva, kakor Romeo in Julija poslavljenje zveste ljubezni. K ugodnemu utisu pa pripomagajo tudi značaji, n. pr. oni Porcije, v kateri je vsa zvonanja in notranja sreča človeka združena. Značaj Šejloka pa nas na tragični način očičuje grdih pregreškov lakomnosti po blagu, vérske sovražnosti in nečloveške trdovratnosti.

Ta ugodni utis potrjuje tudi globoki preiskovalci Šekspirovih iger. Takó n. pr. Bodenstedt kratko pa resnično trdi o „Trgovcu beneškem“: „Ta igra v nas zapušča nekakovo poetično posvečenje, katero pooblašuje naše mišljenje in čuvstvovanje in nam glavo dela vedrejšo, srce pa toplejšo.“

J. Pajk.

Razgovori.

VII.

Rimski govorniki so običavali svojim govorom epiloge pridevati, v kterih z glavne točke ponavljali in poslušalcem še nekoliko krepkih besed na srce polagali.

Vi, blagi čitatelj, po teh besedah menda pričakujete kaj enakega tudi od „razgovornika“! Ali to pričakovanje se Vam ne obistini. To bi primera bila in baš ker primére rade šepajo, zato je razgovornik opušča.

Raji pa nego „razgovorom“ napisal bi letošnjemu letu in njega dogodbam epilog, ko bi temu tu prostor bil. Poslušalci in gledalci smo letos učakali epilogov, kakoršnih je v slo-

vanskej povestnici malo primerov. Ali pa besedi Kars in Plevna niste glasna in krepka dva „epiloga“ letošnjemu slovanskemu govoru pušek in topov? Ves svet, vsak list ju je poln; vsaj spomniti se njiju — ménim — ne more i „razgovorniku“ v greh šteto biti.

Da bi le tudi naše slovanske literature podobnih slovstvenih činov mogle zopet kedaj vesele biti! Vidi se, da nam je i v tem oziru treba še precejšnjega potrpljenja. Meč in pero oba sta sicer jeklo, ali kamo je prvi dandanes veljavnejši od drugega! Pensniki, meč si opašite! pisatelji, meč v roke! pero nima zaslužka. Kadar je žetev, imajo srparji zaslužka; kadar pa

je boj, mečarji, peresom pak pada cena — razve menda podkupljenim in podmitjenim, katerih pa Apolo ne mara. Kdo med bojem praša za knjige in leposlovne časopise?

In literatura, nij li ona nekakovo občno učilišče in vadišče narodno? Vsaj biti bi imela to. Da! učilišče, pa še narodno! Važna beseda, težka naloga. „Leposlovno polje mora se oboravati tudi za večino naroda“ pravi naš dopisnik, ter pristavlja važne in tehtne vzroke, zakaj „ne smemo ošabno se nad narod postavljati, ampak z njim dalje hoditi.“ Tudi naše čitalnice so istemu dopisniku preobel; mi smo bojè „tako visok prag v nje položili, da si slovenski kmet ne upa črez-nj stopiti.“ V resnici je takó, čeravno se mnoge „narodne“ imenujejo. In tudi naše edino slovensko gledišče, Ljubljansko, kakor je plodovito vrlih igralcev in zares izvrstnih igralk, tako malo je ono v resnici „národno“, sodeč po tem, kakor je njegov repertoar. In tako se tudi godí zagrebškemu.

Res, meni se zazdeva, zašli smo na mnogih straneh s pravega narodnega pota. Naša „manjšina“, ki se

izobraženejšo zove, je gledé znanja in vedenja gotovo viša, nad prostim narodom stoječa, ali kolikor se nje duha tiče, „národnosti“ namreč, v tem se bojim, da se nekoliko bolj lepotičimo nego v resnici odlikujemo. Kolikor smo glaji, toliko, menim, da . . . Ali stoj! pritoževati sem se začel, vse proti svojej obljudi; zato nič dalje o tem. Nove leto nam je pred pragom, novo upanje pride nam v sreé. Mnogo smo doživeli v starem, še več, kakor se vidi, doživimo v novem. *Le roi est mort, vive le roi!* Kralj je umrl, živio kralj! pravijo o takih prilikah Francozi. Srečno, staro leto! živio novo! — kličimo i mi Slovani, o kojih pravijo, da smo Francozom najbolj podobni. Da bi nam novo leto milo in veselo lice pokazalo, da bi se nam mnoge želje in nadeje, kojih imamo po stotine na sreú, izpolnile! Z najboljšimi upi, z najblažimi vošili stopimo v obnovljeni čas! Da bi nam koncema njega število veselih dnij prevagovalo! Prosit novo leto 1878 gg. naročnikom, vsem vrlim Slovincem in Slovenkam in tudi — uredniku in lastniku „Zore“!

Janko Pajk

Listnica.

G. R.—u v K. Na Vaše vprašanje dajemo — da vsem dotičnim zmotam in dvomom v okom pridemo — na znanje, da urednik tega lista, Janko Pajk, ki je ob enem lastnik tiskarne, v Mariboru biva, kjer svoj posel, tiskarno, opravlja in poleg „Zoro“ kakor doslej uređuje. — G. N. v Z. Prosimo doposljanja obečane povesti — G. B. v B—ču Srčni pozdrav in hvala! — G. G. Š. v K. Imamo še nekoliko letnikov „Zore“ 1872, drugih let pa samó po nekoje 1873., 1875., 1876. in 1877. l.

Nekoliko člankov letošnjega tečaja je ostalo nedopolnjenih. Krivo je temu nekaj to, ker so dotični njih predmeti sami

na sebi dolgi, nekaj pa, ker je prostora zmanjkalo. V prihodnjem letu bode se vsaka prilika porabila k njih dokončanju.

☛ Lastništvo in ob enem uredništvo „Zore“ je vsled nenavadnih zaprek proti lastnej volji s šte. 23. lista zaostalo. Prosimo, da se nam to blagovoljno oprostí. Ob enem pa obečamo, da bode odslej „Zora“ redovito izhajala. Gg. naročnikom in pisateljem se prav gorko priporočamo, naj nas blagovoljijó vsestranski podpirati; uredništvo bode v prihodnje vso svojo pozornost na list obračalo.

V Mariboru dec. meseca 1877.

☛ Tej šte. je „Kazalo“ priloženo.